

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата економічних наук, доцента, доцента кафедри обліку і оподаткування Західноукраїнського національного університету

Омецінської Ірини Ярославівни

на дисертаційну роботу Строценя Андрія Івановича
на тему «Дизайн і препрес в системі управлінського обліку поліграфічного виробництва», поданої на здобуття ступеня доктора філософії
з галузі знань 07 «Управління та адміністрування»
за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування»

Актуальність теми дисертації та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Сучасне поліграфічне виробництво функціонує в умовах високої конкуренції, цифровізації виробничих процесів, зростання вимог замовників до якості друкованої продукції, необхідності скорочення термінів виконання замовлень. При цьому особливого значення набуває управлінський облік, який забезпечує менеджмент інформацією для оцінювання ефективності бізнес-процесів і прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Дизайн і препрес є важливими етапами поліграфічного виробництва, оскільки саме в їх межах формуються якісні, технологічні та вартісні параметри майбутнього поліграфічного продукту. Рішення, прийняті на стадіях розроблення дизайну та додрукарської підготовки, безпосередньо впливають на витрати наступних виробничих етапів, рівень браку, тривалість виробничого циклу й кінцеву якість продукції.

Актуальність дослідження посилюється тим, що в практиці поліграфічних підприємств витрати на дизайн і препрес часто відображаються узагальнено, без належної деталізації за окремими бізнес-процесами, центрами відповідальності, видами робіт і замовленнями. Це зумовлює потребу у формуванні таких підходів до управлінського обліку, які дозволяли б не лише фіксувати витрати, а й оцінювати результативність виконаних робіт, якість підготовки макетів, обґрунтовано формувати ціну продукції, контролювати

рентабельність замовлень, виявляти неефективні операції та приймати рішення щодо оптимізації виробничого процесу.

Враховуючи вищезазначене, дисертаційна робота Строценя Андрія Івановича на тему «Дизайн і препрес в системі управлінського обліку поліграфічного виробництва» є актуальною та сприятиме формуванню цілісної та якісної інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень у поліграфічному виробництві.

Дисертаційна робота виконана відповідно до планів науково-дослідних робіт Західноукраїнського національного університету, зокрема за держбюджетними темами «Домінанти управлінського обліку в умовах діджиталізації для забезпечення економічної безпеки України у воєнний і післявоєнний періоди» (державний реєстраційний номер 0123U101580) та «Цифровізація обліку в системі управління енергетичною та кібернетичною безпекою України у воєнний та поствоєнний періоди (державний реєстраційний номер 0126U002206), а також за темами «Розвиток системи бухгалтерського та управлінського обліку в умовах соціально-економічних викликів» (державний реєстраційний номер 0122U000927) й «Національна ідентичність у контексті сучасної архітектури та дизайну» (державний реєстраційний номер 0124U005010).

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій. Наукові положення, висновки та рекомендації дисертаційної роботи є достатньо обґрунтованими, достовірними та аргументованими. Їх достовірність забезпечується опрацюванням широкого кола наукових праць вітчизняних і зарубіжних вчених, використанням даних інформаційно-аналітичних джерел, а також авторськими розробками, виконаними із застосуванням сучасного методичного інструментарію. Для досягнення поставленої мети та вирішення завдань дослідження здобувачем використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів наукового пізнання, що забезпечило належний рівень обґрунтованості сформульованих

теоретичних положень, практичних рекомендацій та достовірність отриманих результатів дослідження.

У дисертації автором проведено ґрунтовне дослідження тенденцій розвитку поліграфічної індустрії та особливостей функціонування поліграфічних підприємств в умовах цифровізації економіки з урахуванням впливу комплексу зовнішніх і внутрішніх чинників, серед яких глобальні виклики, воєнні дії, інфляційні процеси, порушення логістичних ланцюгів, переорієнтація попиту, стрімкий розвиток цифрових технологій (с. 29-45). Наукову цінність має обґрунтування ролі дизайну та препресу як самостійних об'єктів управлінського обліку в системі створення доданої вартості поліграфічної продукції.

Належним рівнем наукової обґрунтованості характеризуються результати другого розділу дисертаційної роботи, присвяченого удосконаленню управлінського обліку процесів дизайну та препресу в поліграфії. Важливе науково-практичне значення мають запропоновані методичні підходи до організації облікових робіт на ділянці додрукарської підготовки, які забезпечують формування релевантної інформації щодо витрат та результатів діяльності відповідних центрів відповідальності (с. 96). Заслужовує на увагу удосконалена класифікація витрат поліграфічних підприємств, що сприяє підвищенню якості інформаційного забезпечення процесу управління витратами (с. 105-115).

Запропонований автором підхід до калькулювання витрат за видами діяльності, орієнтованого на час (Time-Driven Activity-Based Costing), із використанням автоматизованих інструментів тайм-трекінгу дозволяє забезпечити більш точне визначення собівартості цифрової продукції та мінімізувати суб'єктивний чинник у процесі розподілу витрат (с. 135-141).

Належну наукову і прикладну цінність мають результати третього розділу дисертаційної роботи, присвяченого розвитку інструментарію стратегічного управлінського обліку витрат на дизайн і препрес. Автором удосконалено підходи до застосування концепцій цільового калькулювання та калькулювання

за життєвим циклом продукції в системі стратегічного управління поліграфічними підприємствами, що сприяє підвищенню обґрунтованості управлінських рішень на передвиробничих стадіях. Практичну цінність становить розроблена автором модель реструктуризації та оптимізації робочих потоків дизайну та препресу на засадах ощадливого виробництва (Lean), спрямована на підвищення ефективності використання ресурсів. Належну обґрунтованість має розроблена автором система внутрішньої звітності, структурована за оперативним, тактичним та стратегічним рівнями управління (с. 183-198).

Загалом отримані автором результати є обґрунтованими, мають наукову новизну та практичне значення. Сформовані автором пропозиції забезпечили розробку теоретичних, методичних та організаційних положень управлінського обліку та внутрішньої управлінської звітності щодо бізнес-процесів дизайну та додрукарської підготовки на поліграфічних підприємствах.

Наукові результати й розробки, висновки та пропозиції, що містяться в дисертаційній роботі, належать особисто автору.

Новизна наукових положень і отриманих результатів дисертації.

Наукова новизна отриманих у дисертаційній роботі результатів полягає в розробці й обґрунтуванні теоретичних, методичних та практичних положень щодо організації управлінського обліку та звітності за бізнес-процесами дизайну і препресу відповідно до вимог цифровізації та ощадливого управління поліграфічними підприємствами. До найбільш значущих здобутків автора можна віднести наступні:

- обґрунтовано концептуальний поділ додрукарського циклу на два диференційовані об'єкти обліку: «Препрес» (центр витрат, орієнтований на управління технологічними ризиками та мінімізацію браку матеріалів) та «Дизайн» (автономний центр прибутку, що генерує інтелектуальну додану вартість);

- розвинуто класифікацію витрат поліграфічних підприємств та запропоновано деталізацію специфічних творчих витрат (дизайн, верстка,

шрифти), препрес-технологічних витрат (кольорокорекція, цифрові кольоропроби, калібрування профілів за ISO 12647) та екологічних витрат (утилізація хімікатів, сертифікація FSC, ISO 14001) за всіма стадіями технологічного циклу;

- запропоновано методику організації облікових робіт на ділянці додрукарської підготовки через обґрунтування п'ятиетапної моделі облікового процесу;

- удосконалено модель обліку та оцінки ефективності креативних етапів друкарського виробництва на основі калькулювання витрат за видами діяльності, орієнтованого на час, яка усуває суб'єктивізм ручного розподілу витрат через впровадження жорстких вартісних ставок за одиницю часу для кожного задіяного ресурсу у поєднанні з автоматизованими інструментами тайм-трекінгу для точного розрахунку собівартості цифрової комірки;

- удосконалено методику кількісної оцінки віддачі творчої праці в поліграфії через обґрунтування показника ефективності витрат на креативні процеси, який алгоритмічно визначає співвідношення приросту ринкової ціни реалізації продукції або додаткових доходів від диференціації товару (впровадження смарт-пакування, AR-технологій) до сукупних витрат на його візуально структурну розробку, забезпечуючи зворотний зв'язок між креативом та фінансовим результатом підприємства;

- розроблено модель реструктуризації та оптимізації робочих потоків дизайну та препресу на засадах філософії ощадливого виробництва (Lean);

- розвинуто інструментарій стратегічного управлінського обліку в поліграфії через комплексну архітектурну інтеграцію концепцій цільового калькулювання (Target-costing) та калькулювання за життєвим циклом (Lifecycle costing);

- запропоновано систему внутрішньої управлінської звітності друкарні в розрізі трьох рівнів управління (оперативний, тактичний, стратегічний) та процесною специфікою з розробкою прикладних форм звітних документів.

Структура дисертаційної роботи. Дисертаційна робота Строценя А. І. складається з анотації, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Обсяг основного тексту дисертації становить 188 сторінок друкованого тексту. Робота містить 16 рисунків, 41 таблицю, 8 додатків. Список використаних джерел налічує 198 найменувань і розміщений на 22 сторінках.

Розділи дисертаційної роботи є структурованими, систематизованими, взаємопов'язаними та розкривають тему роботи, а також забезпечують реалізацію мети й вирішення завдань дослідження, що підтверджується науковою новизною та представленими висновками.

Робота підготовлена діловою українською мовою з використанням наукової фахової термінології. У дисертаційній роботі простежується авторський стиль.

Теоретичне та практичне значення результатів дослідження. Наукова новизна, висновки та пропозиції мають достатній рівень наукової обґрунтованості, теоретичне та практичне значення. Практична цінність одержаних результатів полягає в можливості застосування розроблених положень щодо удосконалення управлінського обліку та внутрішньої звітності з метою підвищення точності калькулювання собівартості, упорядкування операційних процесів, оптимізації використання виробничих потужностей та підвищення маржинальності замовлень на вітчизняних поліграфічних підприємствах в умовах воєнного стану й ринкової нестабільності.

Окремі пропозиції автора отримали застосування в практичній діяльності: Управління стратегічного розвитку міста Тернопільської міської ради (довідка № 42/2 від 12.05.2026 р.), ТОВ «Ваша Друкарня» (довідка № 10 від 28.04.2026 р.); ТОВ «Ена лтд» (довідка № 7/26 від 08.05.2026 р.), ТОВ «Студія Друку» (довідка № 26/03-17 від 24.03.2026 р.).

Теоретичні положення та науково-практичні рекомендації автора використовуються у навчальному процесі Західноукраїнського національного університету при викладанні дисциплін: «Управлінський облік»,

«Бухгалтерський облік в управлінні підприємством» (довідка № 126-28/1519 від 04.06.2026 р.).

Повнота висвітлених наукових положень, висновків і рекомендацій в опублікованих працях. Теоретичні та прикладні положення, висновки та рекомендації повною мірою відображено у 14 наукових працях загальним обсягом 5,95 д.а., особисто автору належить 5,7 д. а., в тому числі 4 статті (з яких одна у співавторстві), в яких опубліковані основні наукові результати, 10 публікацій апробаційного характеру, які додатково відображають наукові результати дослідження.

Основні положення і результати наукового дослідження обговорювались й отримали позитивну оцінку на 7 міжнародних науково-практичних конференціях, 2 всеукраїнських науково-практичних конференціях та міжнародному фінансовому форумі.

З наукових праць, опублікованих у співавторстві, використано лише ті ідеї та положення, що є результатом самостійного дослідження здобувача.

Відсутність (наявність) порушення академічної доброчесності. Дисертаційна робота Строценя Андрія Івановича не містить запозичень без належного посилання на джерела, що підтверджено результатами перевірки на наявність текстових запозичень, та відповідає принципам академічної доброчесності.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Відзначаючи вагомий науковий результат дослідження, їх теоретичну та практичну значущість, водночас слід звернути увагу на окремі положення дискусійного характеру:

1. Позитивно оцінюючи здійснену автором систематизацію бізнес-процесів поліграфічного виробництва, представлену в підрозділах 1.2 та 1.3, вважаємо, що її інформативність посилено б наочне відображення місця дизайну і препресу в поліграфічному виробництві, відповідних центрів виникнення витрат, а також взаємозв'язку зазначених процесів із системою управлінського обліку (рис. 1.5, додаток Г).

2. Заслугує на увагу розроблена автором методика організації облікових робіт на ділянці додрукарської підготовки, проте доцільно було б більш детально обґрунтувати сукупність витрат, що підлягає локалізації в межах запропонованих етапів облікового процесу (с. 96, рис. 2.2).

3. З огляду на теоретичну та прикладну значущість розробленого автором обліково-аналітичного інструментарію для процесів дизайну та препресу, вважаємо, що практичну цінність роботи посилило б більш детальне висвітлення питань його інтеграції з цифровими системами управління виробництвом, що використовуються на сучасних поліграфічних підприємствах, зокрема ERP- та MIS-системами.

4. Представлена автором система внутрішньої управлінської звітності є достатньо змістовною та обґрунтованою, водночас доцільно було б розмежувати запропоновані форми звітності за бізнес-процесами дизайну і препресу, що дозволило б більш повно врахувати специфіку інформаційних потреб менеджменту на різних рівнях управління (с. 184-186). Крім того, потребують додаткового обґрунтування підходи до групування витрат у розроблених формах звітів про витрати в розрізі бізнес-процесів «Дизайн» та «Препрес» (табл. 3.6 та 3.7, с. 188-190).

5. Потребує уточнення сфера застосування запропонованої методики управлінського обліку препрес-процесів, а саме можливість її використання як великими поліграфічними підприємствами, так і суб'єктами малого та середнього бізнесу.

Зазначені зауваження та дискусійні положення не зменшують наукової і практичної цінності результатів дисертаційної роботи Строценя Андрія Івановича та не впливають на загальну позитивну її оцінку.

Загальний висновок. Дисертаційна робота Строценя Андрія Івановича на тему «Дизайн і препрес в системі управлінського обліку поліграфічного виробництва» є самостійним, оригінальним, завершеним науковим дослідженням, в якому отримано нові науково-обґрунтовані результати з дотриманням принципів академічної доброчесності. Робота характеризується

належним рівнем теоретичної і практичності значущості та відповідає темі дисертації. Представлені наукові результати в сукупності забезпечують нове вирішення наукового завдання, що полягає в розробці теоретичних, методичних й організаційних положень та наданні практичних рекомендацій щодо розвитку управлінського обліку за бізнес-процесами дизайну і препресу на поліграфічних підприємствах. Мета дослідження досягнута, поставлені завдання вирішені. Публікації здобувача відображають зміст основних наукових результатів та висновків. За своїм змістом робота відповідає спеціальності 071 «Облік і оподаткування».

Дисертаційна робота відповідає вимогам постанови Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 року «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» та наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 року «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), а її автор – Строцень Андрій Іванович – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 07 «Управління та адміністрування» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Рецензентка:

**кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Західноукраїнського
національного університету**

Ірина ОМЕЦІНСЬКА

ОМЕЦІНСКА
Анна СЕМУХА